

Nr 280.

Av herr **Nylander**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vissa förändringar och utvidgningar inom utrikesrepresentationen m. m.

När man studerar de åtgärder, som i utlandet vidtagas på handels-, industriens och sjöfartens områden, finner man snart, att arbetet ej endast inriktas på dessa näringars anpassning efter de genom världskriget framtvungna abnorma förhållandena, utan att vittgående förberedelser göras för den situation, som väntas inträda efter fredsslutet. Liksom man förut under fredsåren rustat sig militärt för en eventuellt kommande kamp, söker man nu kommersiellt rusta sig för fredsförhållandena. Här är ej platsen att mera i detalj ingå på alla de olika åtgärder, som i detta rustnings-syfte vidtagas eller planeras och av vilka givetvis de flesta falla på det enskilda initiativet och den privata företagsamheten, utan jag vill inskränka mig till att beröra ett område, som faller under de statliga myndigheternas omsorg i den ekonomiska rustningen för framtiden, nämligen den officiella kommersiella informationen, vilken som bekant i allmänhet är förlagd till diplomat-, konsulat- och handelsattachéväsendet.

Av allt att döma få dessa staternas organ efter freden ur kommersiell synpunkt betydligt större uppgifter, då de äro de förposter, som i första hand skola utforska vad som på handels stridsfält försiggår och som i anledning härav skola inrapportera vad som sker samt i tid föreslå lämpliga åtgärder från det egna hemlandets sida. Då denna ekonomiska kamp väntas bli mer intensiv än någonsin, faller det sig naturligt, att man flerstädes, inseende de ökade krav, som i anledning härav torde komma att falla på det officiella kommersiella upplysningsväsendets organ i hem- och utlandet, börjat utvidga, förändra eller förbättra dem, så att även de stå bättre rustade till sina maktpåliggande värv, när freden inträtt och kampen

om de bästa inköpen från produktionsorterna och en lönande export till de olika avsättningsområdena på allvar börjar.

På grund av att förråden av sådana livsförnödenheter samt råmaterial för industrien, vilka importerats från transoceaniska länder, under krigsåren till största delen blivit tömda i Europa, torde det nämligen med säkerhet kunna väntas, att en formlig kapplöpning efter fredsslutet kommer till stånd för att säkerställa inköpen och en så direkt import som möjligt från resp. produktionsorter. Man vet ju för övrigt, att inköp med ty åtföljande lagringar å vissa produktionsområden redan under kriget av en del länder vidtagits. Vidare torde freden från exportsynpunkt medföra den konsekvensen, att industriländerna med all makt skola försöka öka sin export för att återvinna, vad de under kriget förlorat, och vidare vinna ytterligare terräng för sin handel, industri och sjöfart i syfte att söka läka de djupa, ekonomiska sår, som kriget förorsakat.

Huvudparten av arbetet i denna väntade ökade konkurrens kommer givetvis att falla på de enskilda affärsmännen, industriidkarne och skeppsredarne, men på staten faller plikten att så långt möjligt är understöddja dem, och då ett kraftigt stöd verkligen kan lämnas av en väl ordnad och praktiskt rekryterad utrikesrepresentation, är det ej underligt, att man flestades i utlandet börjat vidtaga åtgärder för att bättre än hittills anpassa representationen i utlandet och upplysningsinstitutionerna i hemlandet efter dessa nya kommersiella krav.

Sålunda har man bland annat i England skridit till en fullständig reform av konsulsväsendet, särskilt med hänsyn till insamling av upplysningar, som ha värde för engelsk handel och industri, varjämte en kommission tillsatts, som, efter vad jag kunnat finna, i följd avlämnat ett förslag till reformer för det officiella upplysningssystemet. Vidare har brittiska regeringen framlagt förslag till omorganisation av »Commercial Intelligence Departement».

Efter vad som meddelats mig har i franska kammaren under förlidet år framlagts en motion om omläggning av franska konsulatväsendet och en betydlig ökning av de handelssakkunniges antal.

I Förenta Staterna ha redan under kriget ett stort antal handelsattachéer utsänts för inhämtande av upplysningar i kommersiella frågor av betydelse för framtiden.

Det tyska upplysningsväsendet var ju redan före kriget synnerligen effektivt ordnat och man kan vara förvissad om, att det även efter kriget kommer att så förbliva.

Studerar man från kommersiell synpunkt Sveriges nuvarande utrikesrepresentation, torde man våga säga, att den knappast motsvarar den ställning, som Sverige numera intager som handels-, industri- och sjöfartsnation. Se vi på vår svenska konsulsrepresentation, så består denna enligt utrikesdepartementets kalender för år 1916, av 24 lönade och 558 olönade konsuler. Av dessa sistnämnda torde säkerligen det ojämförligt största antalet hava antagit tjänsten huvudsakligen för att få en konsultitel, under det att intresset för själva verksamheten och arbetet varit den mindre pådrivande faktorn. Man kan å andra sidan ej begära, att utrikesdepartementet med den fåtaliga personal, som det har till sitt förfogande i hemlandet, skall kunna mera direkt och personligt övervaka och intressera sig för dessa oavlönade honorärkonsuler, av vilka ett stort antal aldrig sett vårt land och följaktligen sakna tillräcklig kännedom om Sverige som handels-, industri- och sjöfartsnation. Utbytet av dessa konsulers verksamhet blir därför i allmänhet ej stort.

För att verkligen få vår utrikesrepresentation effektivt rustad både för informationsverksamheten, propagandan för en ökad kännedom om Sverige och dess näringar samt för utrikesrepresentationens uppgifter i övrigt, torde det därför vara oundgängligen nödvändigt, att vi på många viktiga avsättningsfält för svensk export och å många produktionsorter för de livsförnödenheter och råmaterial, vi måste importera, erhålla egna officiella avlönade representanter till stöd för utrikeshandels och sjöfartens framgång.

Det behöver endast erinras om att vi i det stora brittiska Indien och det för livsmedelsproduktionen så viktiga holländska Indien ej äga en enda avlönad svensk konsulär representant. Med hänsyn till det trängande behovet av en omedelbar lösning av dessa representationsfrågor, har jag emellertid redan förut inlämnat en motion med positivt förslag i dessa ärenden. Det må för övrigt framhållas, att Sverige saknar svenska avlönade konsuler i Grekland, på Afrikas nord-, väst- och ostkuster, i Syrien och Palestina, i Persien, på Nordamerikas västkust, i Centralamerika, på Kuba, i så viktiga hamnstäder som Canton, Honkong och Singapore, i Siam o. s. v.

I en del andra länder har man sökt finna en lösning genom ackreditering av svenska ministrar på andra orter, vilken lösning dock torde få anses för föga tillfredsställande under de genom kriget framskapade nya förhållandena. Så är exempelvis fallet i Bulgarien, där Sveriges minister i

Konstantinopel ackrediterats samt i Rumänien, där ministern i Wien intager samma ställning.

Dessutom föreslås i årets statsverksproposition liknande åtgärder i Chile, där den blivande ministern i Buenos Aires jämväl skulle ackrediteras, varjämte något liknande tyckes vara påtänkt för Kuba, som eventuellt skulle falla under den rayon, som tillhör Sveriges generalkonsul och chargé d'affaires i Mexiko.

Inför nödvändigheten av en snar förbättring i dessa förhållanden har Sveriges allmänna exportförening den 19 sistlidne december till Kungl. Maj:t inlämnat en underdånig skrivelse, ur vilken, då den även innehåller en del andra synpunkter, må återgivas följande:

»Redan under världskrigets tidigare skede hade statsmakterna sin uppmärksamhet riktad på frågan, huru Sverige skulle kunna bäst utnyttja de konjunkturen, som efter ett fredsslut komma att yppa sig på världsmarknaden. Med anledning av motioner, väckta i bägge kamrarna år 1915, avläts till Eders Kungl. Maj:t i sådant syfte en riksdagsskrivelse, och efter remiss uttalade exportföreningen i skrivelse till Kommerskollegium den 9 oktober samma år sin mening i ärendet.

Svenska industriens och handelns målsmän ha utan tvivel under den tid, som förlupit sedan dess, gjort vad på dem ankommit för att stå rustade till den ekonomiska kamp nationerna emellan, som snart kan förutses. Det gäller nu att från de offentliga myndigheternas sida lämna dem det mest möjliga verksamma stöd. I främsta rummet komma därvid i betraktande våra beskickningar i utlandet, då ju handelspolitiken mera än någonsin står i oupplösligt sammanhang med den rena diplomatiska verksamheten. Och ur denna synpunkt måste exportföreningen såsom sin åsikt framhålla önskvärdheten därav, att vid besättandet av chefsplatserna för våra legationer inom vissa länder, med vilka vi redan hava särskilt viktiga handelsförbindelser, som kunna genom ett kraftigt handtag än vidare utvecklas, mera hänsyn än hittills måtte tagas till att dessa chefer hava förståelse för näringslivets krav och insikter på det kommersiella området.

Vårt konsulatsväsende inom Ryssland har helt nyligen undergått en betydelsefull utvidgning, men mycket torde ännu återstå, innan vår konsulära representation i utlandet kan anses vara tillfyllest. På många betydande handelsområden, exempelvis brittiska och holländska Indien, Nord- och Sydamerikas västkust samt Central- och största delen av Nordafrika

med så betydande affärscentraler som Calcutta, Batavia, San Francisco, Valparaiso, Mombassa och Algier, varifrån kolonial- och råvaror skulle kunna bytas mot våra färdiga industriprodukter, äro vi endart representerade av oavlönade konsuler eller sakna alldeles representation. Det kan visserligen icke förnekas, att honorära konsuler genom sin ställning i eget land kunna göra och gjort Sverige stora tjänster. Men i regel torde få förutsättas, att utsända konsuler, där de rätte männen kommit på de rätta platserna, med mera odelad håg följa förhållandena hemma och mera kraftigt tillvarataga svenska intressen. Ej heller må förbises, att på åtskilliga platser i länder, som äro indragna i kriget, förekommer, att vi företrädas av honorärkonsuler av nationalitet, tillhörande den andra stridande gruppen, vilket under nu rådande uppjagade känsloströmning icke lär kunna annat än menligt inverka på våra handelsförbindelser där städes.

En institution, som är jämförelsevis ny och outvecklad, är handelsattachéinstitutionen. Under pågående krig har man ej — av orsaker, som äro oss obekanta — fullt begagnat sig av de medel, som riksdagen anslagit för sådana attachés utsändande. Det vore emellertid efter exportföreningens förmenande högeligen önskvärt, att handelsattachéer så snart som möjligt förordnades i större utsträckning. Föreningen anser sig icke kunna ingå på hur dessa tjänstemäns administrativa ställning rättast borde ordnas, huruvida de mera självständigt borde sortera under utrikesdepartementet, lyda under viss beskickning eller måhända under vissa generalkonsulat. I hvarje fall är det dock exportföreningens övertygelse, att sådana yngre, rent kommersiellt skolade tjänstemän, fast anställda på särskilt krävande platser eller om förhållandena därtill föranleda ambulera, skulle vara för vår industri och utrikeshandel av stor betydelse. Givetvis skulle de ej konkurrera med konsulerna, som ju förresten ofta äro upptagna av andra ämbetsåligganden, utom genom sin specialiserade verksamhet komplettera vår utrikesrepresentation.»

Det är givet, att utvidgningar och förändringar i ovan antydd riktning i vår utrikesrepresentations organisation måste medföra betydligt större anslag än de nuvarande. Men om något borde vara ett riksintresse, så torde detta vara en modern, väl kvalificerad utrikesrepresentation, som har vilja och förmåga att praktiskt och effektivt tillvarataga vårt lands intressen i utlandet.

Nu framställer sig frågan, huru det kan bli möjligt att erhålla lämplig personal på dessa banor. Svaret härpå torde endast kunna bliva ett,

nämligen att lönerna tilltagas så, att de kunna jämföras med vad som erhålles i privat verksamhet. Endast därigenom blir det möjligt att erhålla verkligen kvalificerade personer, men man torde utan överdrift våga säga, att om detta lyckas sådana personer giva landet mångdubbel valuta för vad de av staten erhållit. Den nu gällande lönestaten för kungl. utrikesdepartementet borde därför även bliva föremål för reglering, varjämte löneförmånerna för nya poster från början måste tilltagas så, att de bli verkligen tilldragande.

Då efter allt att döma de rent kommersiella kraven på våra officiella utrikesrepresentanter i framtiden torde bliva större än hittills, förefaller det även lämpligt, att en undersökning gjordes om de lämpligaste kompetens- och antagningsvillkoren, ty nu gällande system med särskild examen för aspirant, som redan ett par år varit i departementets tjänst, torde från rent praktisk synpunkt knappast få anses som tillfredsställande och lär väl ej heller för de sökande själva verka vidare tilldragande.

I anslutning till vad jag ovan anfört får jag därför föreslå, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa:

1) att Kungl. Maj:t snarast möjligt måtte vidtaga en allsidig utredning

a) om de organisatoriska förändringar och utvidgningar, som inom vår utrikesrepresentation äro nödvändiga för att denna skall på ett tillräckligt effektivt sätt kunna fylla de ökade krav, som ur kommersiell synpunkt torde komma att falla på densamma efter krigets slut;

b) om de ändringar, som böra ifrågakomma i kungl. utrikesdepartementets lönestat, för att få löneförmånerna bättre anpassade och mera lockande, samt likaså vilka förändringar, som böra vidtagas i kompetens- och antagningsbestämmelserna för anställning i kungl. utrikesdepartementets tjänst; samt

2) att Kungl. Maj:t ville till nästa års riksdag framlägga de förslag, till vilka dessa utredningar kunna giva anledning.

Stockholm den 4 februari 1918.

Erik Nylander.